

Trpín a Hlásnice

oficiální obecní zpravodaj

září 2024

číslo 3

ročník X.

www.trpin.cz

Vážení spoluobčané,

vítám Vás u podzimního čísla našeho zpravodaje. Máme za sebou nejteplejší léto v historii měření a musím uznat, že si letošní prázdniny užily nejen naše děti, ale asi všichni, kteří mají rádi léto tak, jak má být. Na letní bouřky jsme měli v letošním roce ale docela štěstí, snad až na divadelní představení vírského souboru, kdy nám poryv větru málem odnesl připravené stany i s organizátory, ale zářijová repríza už dopadla podle představ.

V jarním čísle našeho zpravodaje jsem Vás informoval o možnosti zesílení signálu mobilních operátorů prostřednictvím nově budovaného vysílače u Kněževse. Oproti původním plánům odstoupil od smlouvy operátor T-Mobile a zůstalo ve hře pouze O2. Velikým překvapením pro nás ale bylo, že po jeho uvedení do provozu nenastalo směrem k naší obci žádné zlepšení, ale pravý opak. Vysvětlení ze strany společnosti CETIN, která je vlastníkem vysílače, je takové, že ČTÚ (Český telekomunikační úřad) vyhodnotil pokrytí obce Trpín jako dostatečné a není třeba jej posilovat. Více než pětiletý boj s tímto úřadem se opravdu podobá absurdnímu dramatu, kterému by se člověk rád zasmál, kdyby však nebyl jeho součástí. Společně s okolními obcemi se snažíme tlačit na jednotlivé operátory i státní úřad, aby byly při rozhodování o dalších investicích použity opravdu všechny prostředky, a to včetně zdravého rozumu.

Během letních měsíců proběhlo odsouhlasení tras jednotlivých kanalizačních přípojek ze strany majitelů nemovitostí. Přípomínky byly zapracovány a nyní může být kompletně dokončen realizační projekt kanalizace a ČOV.

U vodovodu v Hlásnici stále bojujeme s kvalitou vstupní vody z vrtu, kde velmi vysoký obsah železa a manganu narušuje správné fungování úpravy vody. Aktuálně je řešeno posílení technologie na přechodné období, než se podaří zajistit náhradní zdroj. Omlouváme se všem uživatelům za komplikace, které vznikají při opakovaných odstávkách na vyčištění filtrů a akumulace. Doufáme, že se nám podaří společně zajistit co nejrychlejší nápravu. Chtěl bych poděkovat všem, kteří se o provoz vodovodu v Hlásnici starají.

Máme za sebou velmi napínavý povodňový víkend, který se naštěstí v našich obcích neprojevil podle nejčernějších scénářů a kromě vyvrácených a polámaných stromů nás ušetřil zásadního přídeľu deště. Nejvíce dramatické byly opakované zásahy na silnici mezi Hlásnicí a Svojanovem ve velmi silném větru za nebezpečí

Zásah hasičů u lip u kostela

pádu dalších stromů. Nedělní poškození jedné ze dvou lip u kostela vedlo k celkové uzavírcce průjezdnosti Trpína, protože hrozil pád ulomené koruny na komunikaci. Za použití výškové plošiny profesionálních hasičů ze Svitav a s podporou naší jednotky se podařilo silnici v odpoledních hodinách uvolnit. Měli jsme možnost prověřit fungování jak informovanosti, tak akceschopnosti na všech úrovních. Chtěl bych poděkovat všem, kteří se podíleli na zvládnutí této situace, a nejvíce členům jednotky dobrovolných hasičů, že po celou dobu zajišťovali bezpečnost a servis pro ostatní spoluobčany.

Přeji nám všem pěknou pouť a příjemné prožití podzimu.

Josef Štaud, starosta

POUŤ V TRPÍNĚ

28. 9. 2024 - sobota - Odpolední pout'ový fotbal na hřišti za kostelem od 14:00 hodin

28. 9. 2024 - sobota - Večerní pout'ové posezení s kapelou v KD od 17:00 hodin
Občerstvení bude zajišťovat SK Torpédo Trpín

Výstava obrazů Karla Věštinského ... Trpínskou cestou - výstava obrazů při Svatováclavské pouti 2024 - sobota 28.9.2024 při večerním posezení v Kulturním domě

Přívěsnický tábor v Trpíně

O prázdninách jsme s dětmi prožili přívěsnický tábor v Trpíně. Přenesli jsme se do biblického příběhu o Noemově arše. Celé to začalo zprávou o veliké potopě, která smete vše živé. A tak se děti pustily do díla. Poznali jsme Noemovu rodinu, malovali na pramici, po které jsme pak skutečně pluli, připravovali zásoby na plavbu, opékali placky na námi vyrobených kamenných pecích, zachraňovali páry od každého druhu zvířat. Nechyběla pořádná vodní bitva, spousta výroby, jízda na ponících, lovení ryb, dílnička pana Šauera o včelařství, batikování triček, parádní poklad na konci duhy a mnoho dalšího. Celé to symbolicky završily 3 holubice, které

j jsme vypustili během mše s tajnou zprávou na papírku ke svým majitelům. Doletěly v pořádku. Děkujeme všem dětem za jejich odvahu a úžasné nasazení, všem, kteří nám pomohli tábor zrealizovat.

Zuzana Lančová

Zahájení a zakončení prázdnin

Velké prázdniny jsou v Trpíně spojeny s dětskými dny a ani letos tomu našťastí nebylo jinak. A tak jsme společně s dětmi odstartovali prázdniny už v sobotu 29. 6.

Zahájení proběhlo tradičně v parku u obchodu a u startu se sešlo přibližně 60 dětí, a to nejen trpínských. Do organizace dětského dne se zapojily trpínské spolky a nachystaly několik stánků s úkoly kolem Trpína. Po splnění úkolů dětský den pokračoval na výletišti, kde bylo nachystáno spoustu dalších her a soutěží.

Letošní léto nám dopřalo opravdu teplé počasí, a tak byla příjemným osvěžením zavěšená sprška, pod kterou se děti pečlivě chladily. Ale bylo takové teplo, že i když někdo neměl náhradní oblečení, určitě uschnul i tak.

Pro nejen nejmenší byl připraven nafukovací hrad. Nechybělo ani malování na obličej a samozřejmě občerstvení pro děti

i dospělé. Díky tomu, že bylo dlouho vidět a byla dobrá nálada, se dětský den protáhl do pozdních hodin. Tak si ho snad užili děti i dospělí.

Ukončení prázdnin proběhlo v sobotu 31. 8. a opět za pěkného letního počasí, takže i tentokrát dětem posloužila sprška. Dětský den proběhl na výletišti. Tentokrát nebyla úplně velká účast, ale děti, co přišly, se téměř všechny zapojily do všech her a soutěží. Kromě soutěžení jsme si odpoledne zpestřili nalepováním tetovaček nebo vymalováváním obrázků. Stejně jako na začátku prázdnin, tak i na jejich konci bylo nachystané dobré občerstvení, za které děkujeme hasičskému spolku.

Všem Vám děkujeme za účast a těšíme se na vás nejen na dětských dnech.

Jiřina Marečková

Volejbalový turnaj

V tradičním termínu „Majdalenkového“ víkendu se i letošní rok uskutečnil volejbalový turnaj. Za účasti našich přátel z Hartmanic, Ostopovic, Choltic a dvou trpínských týmů jsme si užili příjemnou červencovou sobotu plnou krásných volejbalových zážitků. Vítězem letošního ročníku a čtyřlitrové sklenice Kozákových utopenců se stalo družstvo Choltic s věkovým průměrem 65 let. Díky této skutečnosti pro nás všechny o něco mladší stále existuje naděje, že se můžeme nadále zlepšovat a pořád se máme na co těšit.

Josef Štaud

Cirkus Paldus

Kdo si udělal v podvečer 3. 9. čas a vyrazil se podívat na mini cirkus Paldus, jistě nelitoval. Krásné letní počasí vykouzlilo na fotbalovém hřišti příjemnou atmosféru.

Během představení, které trvalo 80 minut, jsme měli možnost vidět žonglování, balancování, akrobacii i klaunské vystoupení.

Nejvíce děti zaujalo vystoupení kouzelníka, kde asistovaly i děti z publika. Pan kouzelník nechal postupně zmizet pejska, morčátko a králíčka.

Všichni účinkující byli moc šikovní a věřím, že nejedem návštěvník ještě stále přemýšlí, kam ten králíček zmizel ...

Petra Králová

Ochotníci z Víru

Šéf na kmíně. Tak zní název představení, které nám v náhradním termínu přijeli do Trpína zahrát ochotníci z Víru. Letos už po jednácté. Komédie z restauračního zařízení, která diváky provede zákulisím fungování restaurace, šoubyznysu i policejního vyšetřování, je tak trochu parodií na známý pořad Ano šéfe a legendární seriál Colombo. Hojná účast, pozitivní reakce a potlesk diváků museli hrát představitele hereckých rolí do uší a bičovat je k lepším výkonům.

Po představení se mě pár z Vás ptalo, jak vlastně probíhá takový nácvik divadelní hry, kdy začínáme a kolik zkoušek v týdnu absolvujeme. Pozvu Vás tedy k malému nahlédnutí do zákulisí vírských ochotníků.

Největší problém u nás bývá tradičně výběr hry. Najít takovou hru, která zaujme a rozesměje diváky a zároveň obsadí celý soubor, je vždy velký oříšek pro režisérku, i z toho důvodu, že v souboru schází mladší ročníky mužského pohlaví. Na začátku listopadu ale už musí být o novém kusu jasno. Začíná období zkoušek, které probíhají 2x do týdne. V poslední fázi před premiérou se přidává i všemi „oblíbená“ neděle, tedy 3x týdně. K tomu řešení kostýmů a kulís, které musí být lehké a skladné kvůli časté přepravě. Vrchního kulísáka dělá zároveň herec a nejstarší člen spolku, kterému je 80 let.

Premiérou, která bývá většinou v půlce února, to nekončí, ale začíná. Víkendové ježdění do méně či více vzdálených obcí (nejdál jsme byli ve slovenském Vranově nad Toplou), nakládání a vykládání kulís a kostýmů, to vše víkend co víkend. Byly sezóny, kdy bylo odehráno i přes 30 představení a jezdilo se od února do května nepřetržitě každý víkend, někdy i neděle a potom pár představení v létě. Což je náročné nejen pro samotné protagonisty, ale i pro jejich rodinné příslušníky. Proto aktuálních cca 20 představení je únosných pro všechny zúčastněné. Aktuálně v letošní sezóně bylo odehráno 17 představení, které zhlédlo 1 924 diváků. Jak říká jeden nosatý herecký kolega „divadlo je řehole“. Nás ale ta řehole baví a v Trpíně díky fantastickým divákům obzvlášť. Díky za to.

Marie Vaverková

Věděli jste, že se v okolí naší obce udrželo mnoho vzácných druhů rostlin?

rozhovor s botanikem Tomášem Peterkou

Většina z nás si uvědomuje jedinečnost Kavinského kaňonu i tzv. Tresenských potoků (oficiálně Nyklovický potok). Pro botaniky je ale okolí naší obce zajímavé i z jiných důvodů.

Údolí Kavinského potoka je zajímavé hned z několika důvodů. Chladné a vlhké klima zaříznutého stinného údolí umožňuje výskyt některých druhů, které bychom mohli potkat spíše v horských a podhorských oblastech (kapradina laločnatá, růže převislá, slezíník zelený). Zde sestupují do poměrně nízké nadmořské výšky. Díky pestrému horninovému složení jsou pak některé zdejší prameny obohaceny o sloučeniny vápníku. Když se chladná vápníkem bohatá voda dostane na zemský povrch, dochází ke srážení tzv. pěnovce. Jde o typ sladkovodního vápence. Pěnovcová prameniště se běžně vyskytují v Karpatech nebo v Českém krase. Na Českomoravské vrchovině se ovšem jedná o zcela ojedinělý přírodní fenomén.

Podél Nyklovického potoka se zachovaly přírodě blízké břehové porosty olšin a vrbín. Zjara je zde možné pozorovat početnou populaci bledulí. Nejbližší podobné lokality se nachází např. v okolí Kunštátu, Nedvědice nebo Jedlové.

Z pohledu celé Českomoravské vrchoviny i Východních Čech jsou pak botanicky i ochránářsky velmi významné suché stráně a meze západně a jižně od Trpína a v okolí Hlásnice. Rostou zde ohrožené druhy orchidejí a velmi vzácně hořečky, které mají v celé republice v současnosti jen několik desítek lokalit a balancují téměř na pokraji vyhynutí. Význam mezí a strání však nespočívá jen v několika vybraných vzácných rostlinách. Dosud se zde nachází společenstva s výrazným zastoupením mateřídoušky vejčité, vřesu nebo hvozdíku kropenatého. Tato vegetace se na Českomo-

Jaro na Nyklovickém potoce

Lokality černýše se nachází v Polabí, na Třeboňsku a na Slovensku v oblasti Záhorie, přibližně 10 nálezů je známo v okolí Trpína, Olešnice a Nyklovic.

Máme být tedy na co pyšní. Proč zrovna v okolí Trpína a Hlásnice se tolik vzácných druhů rostlin zachovalo?

Důležitou příčinou je rozmanitý reliéf krajiny a pestré horninové podloží, včetně výchozů krystalických vápenců. Zásadní vliv má i hospodaření na lučních stanovištích, lépe řečeno jeho udržení v nedávné minulosti. Předpokládám, že i po kolektivizaci zemědělství zůstalo v Trpíně a okolí několik drobných hospodářů, chovatelů dobytka nebo alespoň králíků. Aby zajistili píci, kosili malé špatně dostupné plochy, o které nemělo JZD zájem (okraje luk, meze, stráně). Udržovali tak luční stanoviště a bránili jejich zarůstání křovinami.

Jaká je celková rozloha zdejších nálezů a kolik ohrožených rostlin se zde zhruba nachází?

Ne všechny ohrožené rostliny jsou ohroženy stejně. Červený seznam, který je pro zájemce dostupný i na internetu, rozlišuje několik kategorií ohrožených druhů, od vzácnějších méně ohrožených (které pouze vyžadují zvýšenou pozornost) až po ty kriticky ohrožené nebo dokonce již vyhynulé. Obecně platí, že čím víc ohrožený druh, tím méně jeho jedinců lze v přírodě potkat. To se týká i nejvzácnějších rostlin na Trpínsku, jejichž počty dosahují řádově jednotek nebo desítek kusů. Naproti tomu méně ohrožené druhy, ke kterým patří třeba bledule jarní, hořec brvitý nebo černýš český, mohou v příhodných podmínkách vytvářet velmi početné populace. Což ale neznamená, že si jejich naleziště nezaslouží náležitou ochranu. I populace dnes tvořené stovkami jedinců mohou být za pár let na pokraji vyhynutí. Je třeba si uvědomit, že většina lokalit vzácných druhů často představuje jen zbytky dřívějšího rozšíření. Rozloha nálezů se obvykle pohybuje v řádu metrů čtverečních, u relativně běžnějších rostlin to mohou být desítky metrů nebo několik arů.

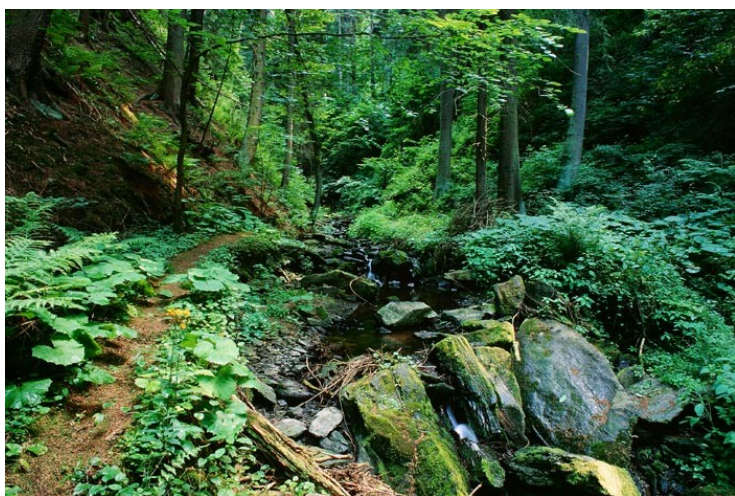

Černýš český. Foto Tomáš Peterka

ravské vrchovině dříve běžně vyskytovala na remízích nebo v zářezech polních cest. Nyní z naší krajiny rychle ustupuje. Na úpatí Vlachova vrchu se pak nachází mezické louky (takové, které nejsou ani suché, ale ani vlhké) s četným výskytem hořce brvitého, který zde má zřejmě nejpočetnější populaci na celém Poličsku. K botanickým zajímavostem v okolí Trpína patří také černýš český.

Je možné odhadnout, jak dlouhou dobu naše okolí zdobí?

To je otázka, která trápí řadu biologů. Hledání odpovědi může připomínat detektivku, ale často s otevřeným nebo nejistým koncem. Poslední doba ledová skončila před zhruba 12 000 lety, kdy naši krajinu tvořila tundra a step. Poté se začal postupně šířit les. Souvislé lesní porosty pokrývaly Českomoravskou vrchovinu a její okolí až do začátku středověku, kdy zde docházelo k zakládání měst a vesnic. V souvislosti s osídlováním území se také krajina otevírala, vznikaly louky, pole, posléze rybníky, tedy krajinná mozaika, jakou v ochuzené podobě známe dodnes. U lesních druhů tak můžeme odhadovat, že v určitém regionu mohou růst i tisíce let, i když ne nutně na stejném místě. U řady lučních druhů pak není jasné, jestli se u nás mohly vyskytovat již na konci doby ledové, jestli dovedly přežít období rozmachu lesa na příhodných nezastíněných stanovištích (např. na strmých svazích, kde byly porosty stromů řídkší, nebo na březích vodních toků), nebo jestli se v území objevily až po jeho odlesnění.

Údolí Kavinského potoka

A jak dlouho o nich vědí botanici?

Některá naleziště vzácnějších rostlin jsou známa již téměř 150 let, jiná byla zaznamenána až poměrně nedávno. V 19. století a v první polovině 20. století se přírodovědci pohybovali převážně v územích, kam se snáze dostávali, tj. v okolí větších měst a podél železnic. Vzdálenosti byly tehdy větší než dnes. Okolí Trpína mělo v tomto období tedy poněkud smůlu, ale i přesto zde bádali např. Tomáš Člupek, učitel v Olešnici, nebo Bohumil Fleischer, evangelický farář původem z Rovečného. Na ně pak v 50. letech 20. století navázal Ladislav Horníček, který sepsal první moderní přehled květeny širšího okolí Poličky. Další vlnu průzkumů prováděli v 90. letech pracovníci odboru ochrany přírody tehdejšího Okresního úřadu ve Svitavách. Ti se také zasloužili o zaregistrování lokalit ohrožených druhů v kategorii významný krajinný prvek (VKP). Ve stejné době byly Nyklovický a Kavinský potok vyhlášeny jako chráněná území v kategoriích přírodní památka a přírodní rezervace.

Je na vzácné rostliny vázán i specifický hmyz?

Ano, řada druhů hmyzu je vázána na určitou rostlinu nebo na několik málo příbuzných druhů. Smutným případem je např. modrásek hořcový, jehož housenky se vyvíjí pouze na hořci hořepníku.

Tato bylina je historicky udávána také od Trpína, ale vyhynula zde. Pokud se zde dříve vyskytoval i modrásek, vymizel také. O poznání lepší vyhlídka má jeho příbuzný modrásek bahenní. Jeho housenky se vyvíjí v květenstvích krvavce totenu, zatím poměrně běžného na vlhčích loukách. I lokality totenu však postupně ubývají nebo se zmenšují a budoucnost modráska tak v delším časovém horizontu zůstává nejistá.

Hmyz má v naší krajině důležitou a nezastupitelnou funkci, jednak jako potrava pro jiné živočichy, jednak jako opylovači. Bohužel je jako skupina často vnímán spíše jako nepřítel, a to kvůli několika otravným a obtěžujícím, nebo dokonce zdraví ohrožujícím druhům (vosy, komáři, kloši, muchničky).

Ochránci přírody z Poličky se po dohodě s vlastníky pozemků asi 7 let o tyto vzácné lokality u nás starají. Můžete popsat jak a proč? Kdo se staral před nimi a jak by měla péče vypadat do budoucna?

Na mezích a stráních probíhá pravidelné sečení. Na první pohled by se mohlo zdát, že pokosení lučního porostu je proti zájmům ochrany přírody (protože se tím pádem poseče i vzácný druh). Ale není tomu tak. Ohrožené luční druhy jsou často drobné a v konkurenci keřů nebo statných trav a bylin dlouhodobě neobstojí. Lokality s těmito druhy a vzácnějšími typy vegetace se vyvíjely v minulých staletích společným působením přírodních činitelů a člověka. Staří hospodáři se nestarali o určité druhy, ale sekali porosty na seno a některé plochy navíc přepásali. Bránili tak šíření keřů a dalších konkurenčně silných rostlin, udržovali porosty otevřené, takže se v nich mohly uchytit i semenáčky citlivějších druhů. Pro udržení vzácných lokalit je třeba navázat na takové tradiční způsoby hospodaření. Pouze v některých případech se musí zvolit termín seče tak, aby nenarušil kvetení zájmových rostlin. →

Přírodní památka je právně chráněný přírodní útvar menší rozlohy s regionálním významem, a to i takový, který vedle přírody formoval svou činností člověk.

Tresenské potoky (oficiálně Nyklovický potok) jsou přírodní památkou.

Přírodní rezervace je chráněné území, které je obdobou národní přírodní rezervace, avšak pouze s regionálním významem. Má obvykle menší rozlohu než národní park nebo chráněná krajinná oblast.

Ze strany Jihomoravského kraje je Kavinský potok přírodní rezervací. *Podle Wikipedie.cz*

Registrované významné krajinné prvky (VKP) jsou určeny k ochraně prvků krajiny, které jsou ekologicky, geomorfologicky nebo esteticky hodnotné a utváří typický vzhled krajiny nebo přispívají k udržení její stability. Mohou se jimi stát zejména mokřady, stepní trávníky, remízy, meze, trvalé travní plochy, naleziště nerostů a zkamenělin, umělé i přirozené skalní útvary apod.

Podle <https://nature.cz/vyznamne-krajinne-prvky>

Jak se máme zachovat, když na procházce narazíme na krásnou a nevědní květinu? Většina z nás by si ji chtěla alespoň utrhnout do vázy ...

S trochou nadsázky lze říct, že pro sběr rostlin do vázy by mělo platit totéž co pro houbaření. Sbírajme jen druhy, které známe. Pravděpodobnost, že při procházce potkáme ohrožený druh, utrhneme jeho nadzemní část a tím jej na daném místě zlikvidujeme, není velká, ale rozhodně to nelze úplně vyloučit. V naší přírodě je ale dostatek bylin, které můžeme na ozdobu v rozumném množství sbírat, aniž bychom něčemu uškodili – pryskyřníky, kopretiny, smolničky, chrpy. Svůj nenápadný půvab má třeba i heřmánek nebo kontryhel. Chybné by také bylo neznámé a nevědní druhy vyrýpávat a přesazovat. Například většina našich orchidejí žije po celý život v těsném sepětí s půdními houbami. V půdě vlastně funguje podobně složitá síť jako třeba internet. Když orchidej vyrýpneme, ztratí kontakt se sítí. V přírodě nezůstane a na zahradě stejně nepřežije.

Když už jsme se ale dotkli tohoto tématu, jsou případy, kdy lze trhání rostlin naopak doporučit. Místy se v okolí Trpína rozmáhá vlčí bob mnoholistý (lupina mnoholistá). Pochází ze Severní Ameriky a v naší přírodě se chová invazivně. Patří tedy do stejné skupiny nepůvodních organismů jako třeba plzák španělský, noční mūra všech zahrádkářů a pěstitelů. Otrháním květenství vlčího bobu získáme ozdobu do vázy a zároveň trochu zabráníme jeho další invazi v krajině. Pozor však na sběr s malými dětmi. Je jedovatý.

Tomáš Peterka je botanikem na Masarykově univerzitě v Brně. Dlouhodobě se zajímá o jedinečné přírodní fenomény Kavinského potoka a další významné lokality v okolí Trpína a Hlásnice.

Co dalšího by mohlo tyto vzácné druhy rostlin ohrozit? Co proti tomu můžeme dělat?

Naši přírodu, vzácnou flóru, ale i faunu obecně ohrožuje sucho, zvýšené množství živin v prostředí (následkem hnojení ale i spadu dusíku z atmosféry), zánik hospodaření, v některých oblastech se negativně projevuje také nadměrné používání herbicidů a pesticidů nebo šíření nepůvodních rostlin.

Co můžeme dále dělat? Vyzní to asi moc dramaticky, ale prvním krokem, který může udělat každý z nás, je uvědomit si, že naše životní prostředí a přírodu nechráníme jen pro pár motýlů, žab nebo rostlin, ale kvůli nám všem. Krajina je poměrně složitý systém, který nás ale živí. Když se zásadním způsobem naruší jeho funkce, může se zdroj obživy jednou zhroutit.

Problém sucha si našťestí v ČR uvědomujeme a začínají se objevovat první opatření. Příprava krajiny na sucho však bude ještě během na dlouhou trať, protože i systematické odvodňování probíhalo dlouhá desetiletí. Pokud se zaměříme na řešení ostatních problémů, tak by krajině jistě pomohlo více soukromých farmářů, kteří by sklízeli i malé louky ležící ladem nebo na nich pásli, udržovali by staré sady apod. V neposlední řadě lze doporučit každému trochu zdravému patriotismu. Pokud máme kus zahrady, snažme se na ní udržet květnatou českou louku a sekejme ji dvakrát až třikrát ročně, nedělejme z ní anglický golfový trávník, který vyžaduje sekačku každých čtrnáct dní. Pokud si chceme vysadit živý plot, zapomeňme na invazní nepůvodní pámelník a použijme některý z našich domácích listnáčů.

Děkuji za rozhovor i za zájem o naše okolí.

Veronika Tichá

Návrat další části hlavního oltáře do kostela

V letošním roce bude v kostele instalována další část restaurovaného oltáře svatého Václava. Jedná se o celou přední část oltářní architektury (tzv. predelu), kde je svatostánek a boční branky. Sochařská výzdoba bude předmětem restaurování v příštím roce. Letos se vrátí pouze velký anděl z vrcholu oltáře, protože kvůli němu musíme restaurátorům postavit lešení dřívě, než se bude montovat predela.

Původní optimistické odhady počítaly se zářijovým termínem montáže, tedy ještě před trpínskou poutí. Bohužel z důvodu neočekávaně složitých truhlářských oprav na svatostánku byly pozdrženy i následné práce (tmelení, základování, povrchová úprava mramorování a finální laky). Termín dodání se tedy posouvá na měsíc říjen, kdy se můžeme těšit na nový vzhled a obnověnou původní barevnost oltáře.

Děkuji Vám všem, kdo jste přispěli k opravě oltáře modlitbou, finančním darem nebo obojím. Moc si toho vážím a vzdávám upřímně „Pán Bůh zaplat!“

P. Josef Matras, farář

Podoba oltáře z roku 1906

Mniška

Je tomu právě sto let, kdy se naši předci a okolní příroda potýkali s kalamitou – přemnožení škůdce bekyně mnišky. Přinášíme dobový článek z časopisu Od Trstenické stezky – Vlastivědný sborník okresu litomyšlského a poličského, který celou situaci v našem kraji popisuje.

>Máme v lese mnišku<, pravil pan nadlesní, když 12. července minulého roku přišel z obvyklé pochůzky po lesích budislavských. Ani nevěříte, jakou zvědavost ve mně uvedená věta probudila. Čítám velmi rád tajemné historie, a ta tři slova p. nadlesního, u něhož jsem byl na návštěvě, zněla opravdu tajemně. Vídalť jsem mnišky v městě a učil jsem se, že bydlí v klášteře. Ale mniška v lese...

Ještě jsem nedomyslel, co tam dělá, proč je v lese, když krabíčka, kterou p. nadlesní vyndal z kapsy i další slova: >našli jsme zatím jen šest kusů a ty jsem přinesl<, mne z omylu vyvedla. Spatřil jsem v krabíčce 6 motýlů, kteří měli přední bílá křídla zdobená černými klikatými čarami a černě kostkovanými třísněmi, zadní křídla bělošedá, zadeček růžový a černě skvrnitý, tykadla drobounce hřebínkovitá.

Z hlasu p. nadlesního jsem vytušil, že tento motýl je lesu nebezpečný. Hned od druhého dne zúčastnil jsem se hledání mnišky a nacházeli jsme společně denně vždy větší počet motýlů, z nichž skorem každá druhá samička měla zadeček plný vajíček. Samečky od samiček jsem snadno rozeznal. Bylyť menší, šedohnědí a měli tykadla podobná peříčkům.

Do 24. července jsme nenacházeli denně více než 50 samiček, ale toho dne objevilo se jich náhle v lese veliké množství. Pan nadlesní mne poučil, že se stěhují netoliko se stromu na strom, ale také hromadně z krajiny do krajiny jako se stalo sem. Do našeho okresu stěhovaly se od západu z Německobrodsko a Čáslavska a od severu z Královéhradecka.

Na vyhlášku, že se bude za 1 samičku sebranou platiti 1 h, přihlásili se lidé bez zaměstnání i školní děti a denně horlivě v lesích sbíralo 30 až 40 osob. Samičky byly pilně sbírány 5 ½ dne. Později platil se 1h za 2–3 samičky. Za tu dobu bylo sebráno 291 000 samiček (r. 1920 jenom 2 600) na 432 ha lesa; na 1 ha připadlo průměrně 675 kusů, čili dle odhadu p. nadlesního na každý strom 1 samička. Když 30. července p. nadlesní seznal, že již jen každá padesátá je plná vajíček, zastavil další sbírání.

Řekl mi, že nálety mnišek byly pozorovány i na Hrádku, Jehnědí i na ovocných stromech v Litomyšli, kde hosté v noci z 28. na 29. července (1921) před Smetanovým domem proti elektrické lampě sebrali za 3 hodiny přes 1100 samiček.

Současně z novin p. nadlesní se dočetl, že mniška je rozšířena po celé naší republice, a že hrozí krásným lesům v r. 1922 pohroma. Samičky snášejí 20–30 růžových vajíček do trhlin kůry a pod odchlíplou kůru, kdež přezimují. Z jara vylhnou se z nich housenky, v mládí špinavě žluté s černou hlavou, později svrchu olivové neb bělošedé, černě prokvétalé, poseté většími bílými neb modrými a menšími červenými chlupatými bradavkami. Žijí až do počátku července hlavně na stromech jehličnatých, borovicích a smrcích, ale z nouze jdou i na stromy listnaté, ba spokojují se

i s některými bylinami. Jejich škodlivost vzrůstá tím, že nesežirají celého jehličí, nýbrž překusují je tak, že největší díl padá na zemi.

Pan nadlesní vypravoval, že častokrát zhubily již ohromné lesy. Pro letošní rok je ohroženo 212 000 ha lesů naší republiky. Na můj dotaz, čím bude zničena, poučil mne, že má také své nepřátele, kteří člověku při hubení mnišky pomáhají. Je to krásně modrozelený brouk krajník pižmový, jsou to dále vosám podobní lumci, kteří do housenek mnišky i do jejich hnědočervených, bronzově jako pryskyřice se lesknoucích kukel, zdobených huňatými štětečky dlouhých chloupků, kladou vajíčka a z nich vylíhly larvy lumků vyžirají vnitřek housenek a kukel. Jest to dále nemoc polyedrie, která již letos tam, kde bylo veliké množství housenek mnišky, se značně mezi hladovějícími housenkami rozšířila. Člověk ji v lesích mezi housenkami mnišky směle šíří takto: Místo v lese, na kterém je zvláště mnoho housenek, osamotní se leповáním stromů a položením tyčí natřených lepem na zemi tak, aby housenky nemohly podlézt; jinde sebrané housenky se do toho místa nanesou v takovém množství, aby úplně ožraly osamotněné stromy a trpěly hladem. Tím se mezi housenkami vyvine polyedrie. V silně napadených lesích se též uměle rozšíří polyedrie přenesením steliva, trusu housenek, housenek i kukel z těch lesů, kde mezi housenkami je již rozšířena. Mniška čili bekyně sosnová (*Psilura monacha* L.) – tak je jmenována v našem přírodopise – nejvíce řadí v lesích, kde je stlaní shrabáno, a to proto, že se stlaním byly z lesa odneseny zárodky nakažlivých nemocí.

Toť prozrazená >tajemnost< mnišky, o níž jsem se zvláště rád z přírodopisu naučil tomu, na co jsem se zapomněl p. nadlesního za své prázdninové návštěvy zeptati.

T. Zvědavý, studující (vydáno v květnu 1922)

5 zajímavostí o bekyni mnišce

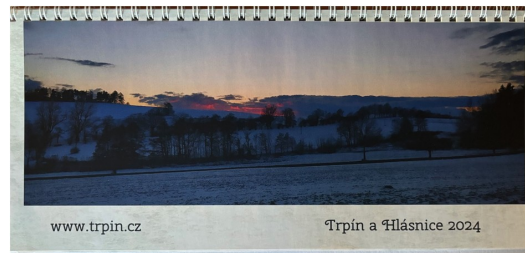
1. Celkové zbarvení se odvíjí od prostředí, ve kterém motýl žije.
2. Na housenkách si pochutnají nejen různé druhy ptáků. Parazitují na nich také někteří blanokřídílí, kteří do těla housenky nakladou vajíčka a jejich larvy pak housenku bekyně doslova sežerou za živa.
3. České jméno tohoto druhu je odvozeno od nenápadného zbarvení dospělých motýlů. Bekyně byly ve středověku ženskými členkami náboženské odnože římskokatolické církve a druhový název mniška je odvozen od mužského ekvivalentu mnich.
4. Jídelníček housenek mnišky je pestrý, nepohrdnou žádnou dřevinou. Jejich žíru je ale uchráněn tis a ořešák – u těchto druhů nebylo napadení bekyní nikdy zdokumentováno.
5. Největší kalamitu na našem území způsobila bekyně mniška mezi lety 1917 a 1927. Tehdy bylo nutné vytěžít přibližně 20 milionů metrů krychlových dřeva z více než 600 000 hektarů lesního porostu.

zdroj: hubeni-skudcu.cz

Foto do kalendáře pro rok 2025

Pro rok 2025 bychom opět rádi vytvořili kalendář z vašich fotografií. Své příspěvky posílejte do 31. 10. 2024 na adresu obec@trpin.cz. Všem fotografům předem děkujeme.

Sběr nebezpečných odpadů

11. a 12. října 2024 proběhne v Trpíně a Hlásnici sběr nebezpečných odpadů.

11. 10. Trpín i Hlásnice 15.00–16.00 hod

12. 10. Trpín i Hlásnice 09.00–10.00 hod

Nebezpečné odpady se budou sbírat v Trpíně u kulturního domu, v Hlásnici u stanoviště na kontejnery.

Kalendář akcí do konce roku

28. 9. sobota Odpolední pouťový fotbal na hřišti

28. 9. sobota Večerní pouťové posezení s kapelou v KD

5. 10. sobota Drakiáda

17. 11. neděle Připomínka 35 let svobody

30. 11. sobota Vánoční dílničky

1. 12. neděle Adventní trhy

7. 12. sobota Mikulášská nadílka

8. 12. neděle Předvánoční koncert s kapelou Malohanačka

1. 1. středa Novoroční ohňostroj

Klub Lavina

Klub Lavina pro děti od 8–14 let je opět v plném proudu každý pátek od 17–19h v klubovně (Trpín 55). Zveme i mládež, rodiče a starší, kteří by se chtěli zapojit do vedení. Za každou pomoc budeme moc rádi.

Tomáš Lanča a Jáchym Chadima

Adventní trhy

Srdečně zveme na charitativní adventní trhy v Trpíně v neděli 1. prosince. Přijďte nakoupit vánoční dárky, zahřát se teplým nápojem, ochutnat výborné pochutiny a především se setkat. Loni se akce velmi povedla, společně jsme finančně podpořili dětský hospic Julie v Brně. I letos svým nákupem podpoříte konkrétní organizaci. Budeme také rádi za vaši pomoc – ať už v podobě napečení buchet, produktů k prodeji, přípravě trhů apod.

Helena Vaverková a Zuzana Lančová

Jubilanti

Mareček Jaroslav

Graciasová Jarmila

Štěpánková Zdeňka

Strážnický Jiří

Křížová Ivana

Smolová Marie

Šváb Václav

Dvořák Josef

Narození

Kryštof Lanča

Jamie Gracias

Eliška Vaverková

Ať rostou ve zdraví k radosti rodičů.

ve III. čtvrtletí oslavili významné životní jubileum

Srdečně blahopřejeme.